

De Staat van Zoetermeer 2022

Hoofdpijnenrapportage

Bureau Louter

Auteurs:

Peter Louter

Pim van Eikeren

Opdrachtgever: Gemeente Zoetermeer

Contactpersonen bij opdrachtgever: Jeffrey de Haas

Bureau Louter
Rotterdamseweg 183c
2629 HD Delft
Telefoon: 015-2682556
peter@bureaulouter.nl
www.bureaulouter.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bureau Louter.

Verwijzing naar resultaten uit dit onderzoek is toegestaan, mits voorzien van een duidelijke bronvermelding, namelijk: 'Bureau Louter (2023) De Staat van Zoetermeer 2022; Hoofdpijnenrapportage'

Inhoud

	Inleiding	1
1	Monitor Sociaal-Economische Prestaties	3
2	De Staat van Zoetermeer 2022 Gemeentelijke analyse	8
3	De Staat van Zoetermeer 2022 Wijkanalyse	12

Inleiding

In 2019 heeft Bureau Louter *De Staat van Zoetermeer* opgesteld. Daarin stonden analyses over economische en demografische ontwikkelingen in Zoetermeer. De meest recente gegevens in dat onderzoek hadden betrekking op 2017 of 2018. In 2021 heeft een actualisatie plaatsgevonden, deels met nieuwe analyses. De gemeente Zoetermeer wenst ook voor 2022 een actualisatie van het onderzoek, met hier en daar wat andere accenten. Gewenst is een zo actueel mogelijk beeld (voor zover mogelijk met gegevens over 2021, of indien al beschikbaar 2022) van de stand van zaken op sociaal-economisch, demografisch en economisch gebied. Daarnaast wenst de gemeente Zoetermeer inzicht te krijgen in belangrijke trends, met een accent op recente ontwikkelingen (voor de periode 2018-2021). Naast het gemeentelijk niveau bestaat ook behoefte aan inzichten in de verschillen tussen delen binnen Zoetermeer (twaalf wijken). Vermeld moet worden dat een aantal resultaten van het onderzoek in 2019 waren gebaseerd op destijds innovatief onderzoek. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Monitor Sociaal-Economische Dynamiek. Naast een actualisering van gegevens is sindsdien ook de opzet daarvan verder verfijnd (en zelfs de naam: naar Monitor Sociaal-Economische Prestaties). Tevens zijn soms wijzigingen doorgevoerd in de voor het onderzoek gebruikte basisgegevens (onder andere van het CBS: soms verdwijnen statistieken, soms komen nieuwe, betere, statistieken beschikbaar, soms wijzigen definities). De resultaten in dit onderzoek zijn daarom niet altijd direct vergelijkbaar met de resultaten die destijds werden gepresenteerd in het onderzoek uit 2019. Resultaten voor het jaar 2018 (of voor langere tijdreeksen) zijn in het huidige onderzoek volgens exact dezelfde methodiek berekend als de resultaten voor 2021 (en daardoor onderling vergelijkbaar), maar kunnen dus (iets) afwijken van de in het onderzoek uit 2019 gepresenteerde resultaten.

Voor dit onderzoek heeft Bureau Louter drie producten opgesteld. De hoofdstukken 1 en 2 bevatten analyses op gemeentelijk niveau, hoofdstuk 3 op wijkniveau:

- In hoofdstuk 1 staan de resultaten voor de Monitor Sociaal-Economische Prestaties voor de periode 2005-2021, met specifieke aandacht voor de periode 2018-2021.
- In hoofdstuk 2 staat een samenvatting van resultaten uit de gemeentelijke Staat van Zoetermeer, met als thema's brede welvaart, materiële welvaart, woningprijzen, economische prestaties en woonaantrekkelijkheid. Tevens wordt aandacht besteed aan een vijftal subjectief gemeten oordelen over de woonomgeving in Zoetermeer in brede zin.
- In hoofdstuk 3 staat een 'wijkanalyse'. Daarin wordt aandacht besteed aan verschillen tussen deelgebieden in Zoetermeer op het gebied van sociaal-economische prestaties en brede welvaart. Tevens staan hierin de resultaten van een via het burgerpanel van de gemeente Zoetermeer specifiek voor dit onderzoek gehouden enquête. Ook worden verschillen in het voorzieningenniveau tussen wijken blootgelegd.

In een aantal van de analyses wordt Zoetermeer vergeleken met het nationaal gemiddelde, maar ook met specifieke referentiegroepen. Ook worden in de wijkanalyse de Zoetermeerse wijken vergeleken met andere wijken in Nederland en met de wijken in de referentiegroepen. Zoetermeer is vergeleken met een 'groei-kernenbenchmark', met een 'economische benchmark' en met de 'relevante regio'.

De groei-kernenbenchmark is bepaald op basis van de mate van gelijkenis met andere gemeenten, met behulp van in totaal 127 indicatoren op het gebied van economie, demografie, welvaart, arbeidsmarkt, onderwijs, woonaantrekkelijkheid en sociaal-culturele kenmerken (het 'Gelijkenisprofiel'). Zoetermeer is op basis daarvan vergeleken met de volgende (voormalige) groei-kernen:

- Capelle a/d IJssel
- Nissewaard (met Spijkenisse)
- Nieuwegein
- Purmerend
- Lelystad
- Almere

De 'economische benchmarkgroep' is afgebakend op basis van de mate van gelijkenis met Zoetermeer op de thema's economische structuur, ruimte & bereikbaarheid en arbeidsmarkt uit het Gelijkenisprofiel. Tevens gaat het om gemeenten die in (het zuidelijk deel van) Zuid-Holland liggen. De economische benchmark bestaat uit:

- Capelle a/d IJssel
- Dordrecht
- Gouda
- Rijswijk
- Schiedam
- Vlaardingen

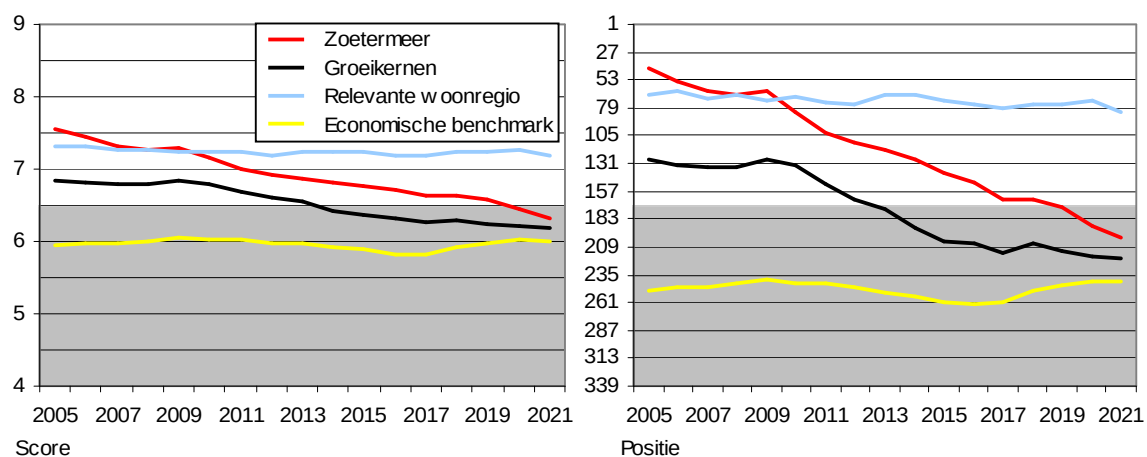
Daarnaast is Zoetermeer in hoofdstuk 1 en 2 nog vergeleken met een 'relevante woonregio' (op basis van migratiestromen). Deze bestaat uit Alphen a/d Rijn, Delft, 's-Gravenhage, Rijswijk, Zoeterwoude, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg en Pijnacker-Nootdorp.

1 Monitor Sociaal-Economische Prestaties

Er bestaat behoefte aan een instrument dat aangeeft hoe het er met het wonen en werken in een gemeente in brede zin voorstaat en welke ontwikkelingen er zijn geweest. Daartoe heeft Bureau Louter de 'Monitor Sociaal-Economische Prestaties' ontwikkeld. In de monitor komen ontwikkelingen op het gebied van economie, demografie, arbeidsmarkt, woningmarkt en welvaart aan de orde. Gezamenlijk geven deze een beeld van de 'Sociaal-Economische Prestaties'. Voor 27 indicatoren zijn ontwikkelingen in de tijd gevolgd. In tabel 1.1 (op pagina 5) staat een overzicht van de indicatoren. Geel gemarkeerd in tabel 1.1 zijn tien kernindicatoren aan de hand waarvan een totaalscore is opgesteld voor de Sociaal-Economische Prestaties in de periode 2005-2021.

In figuur 1.1 staan de totaalscores voor Zoetermeer, de twee benchmarkgroepen en de relevante regio. Links staat de 'score': een rapportcijfer met een 3 als minimum en een 10 als maximum en in elk jaar een gemiddelde score van 6.5. De rapportcijfers geven dus in elk jaar de situatie ten opzichte van het nationaal gemiddelde aan. Rechts staat de positie in de ranglijst van 339 gemeenten (waarbij sommige kleine van de in totaal 344 gemeenten zijn samengevoegd). In figuur 1.2 staat de ontwikkeling van de rapportcijfers voor de tien individuele kernindicatoren voor Zoetermeer. In tabel 1.1 staan de rapportcijfers voor elke van de 27 indicatoren voor Zoetermeer en de posities in 2005, 2018 en 2021.

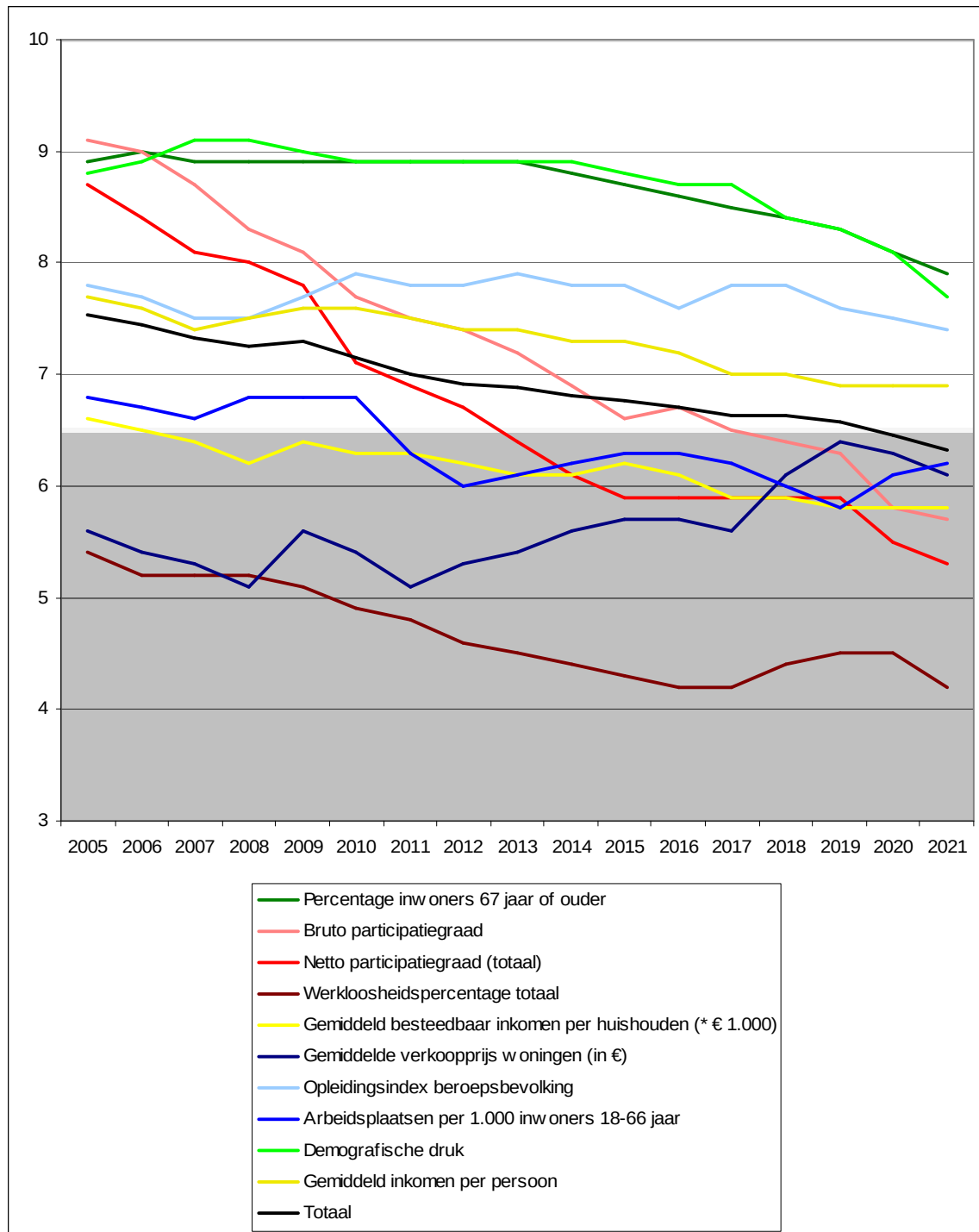
Figuur 1.1 Score Sociaal-Economische Prestaties Zoetermeer en referentiegroepen

Met uitzondering van een korte periode (2007-2009) hebben de sociaal-economische prestaties van Zoetermeer zich sinds 2005 ongunstiger ontwikkeld dan de nationale trend. Sinds 2009 zijn ook de sociaal-economische prestaties voor de groeikernenbenchmark afgenomen ten opzichte van het nationaal gemiddelde, zij het in iets mindere mate dan voor Zoetermeer. De sociaal-economische prestaties van de economische benchmark zijn laag, maar hebben zich wel volgens de nationale trend ontwikkeld (en sinds 2017 zelfs wat gunstiger). Hun verschil van de economische benchmark met Zoetermeer is sinds 2005 sterk afgenomen. De sociaal-economische prestaties voor de relevante woonregio zijn sinds 2005 heel licht achtergebleven bij de nationale ontwikkeling. Daaruit blijkt dat de ontwikkeling in Zoetermeer ongunstiger is geweest dan de regionale trend.

Voor de twee demografische indicatoren (het percentage 67-plussers en de demografische druk) liggen de rapportcijfers in Zoetermeer, met uitzondering van 2021, gedurende de gehele periode boven de acht, maar nemen ze wel af, vooral sinds 2013 (zie figuur 1.2). Op de werkloosheid scoort Zoetermeer steeds ongunstig, met ongunstiger wordende scores tot 2017 en weer iets gunstiger wordende scores daarna (maar in 2021 een terugval). Naast de werkloosheid scoort Zoetermeer momenteel ook benedengemiddeld op twee andere indicatoren voor de arbeidsmarkt, namelijk de bruto en netto participatiegraad. Sinds 2005 zijn die scores zeer sterk afgenomen, met sinds 2019 weer een versnelling in de afname.

Figuur 1.2 Ontwikkeling rapportcijfers kernindicatoren Zoetermeer 2005-2021

Toelichting: Alle kernindicatoren zijn omgerekend naar rapportcijfers. De totaalscore is gelijk aan het ongewogen gemiddelde van de kernindicatoren. De rapportcijfers zijn zodanig berekend dat zij als gunstig of ongunstig kunnen worden beschouwd. Zo resulteert een laag werkloosheidspercentage bijvoorbeeld in een hoog rapportcijfer.

Ook op de twee welvaartindicatoren (het inkomen per huishouden en het inkomen per persoon) zijn de rapportcijfers voor Zoetermeer afgenomen, hoewel het tempo waarmee dat gebeurt sinds 2017 is vertraagd. Op de gemiddelde verkoopprijs van woningen resulteren benedengemiddelde scores, die zich het afgelopen decennium wel wat sterker hebben ontwikkeld dan de nationale trend (met uitzondering van de laatste twee jaar). De werkgelegenheidsfunctie (arbeidsplaatsen per duizend inwoners van 18-66 jaar) ligt iets onder het nationaal gemiddelde en de scores hebben zich iets ongunstiger ontwikkeld dan de nationale trend, hier juist met een relatief gunstige ontwikkeling sinds 2019. De opleidingsindex (het gemiddeld opleidingsniveau) tenslotte ligt ruim boven het nationaal gemiddelde, waarbij de ontwikkeling de afgelopen jaren (sinds 2018) is achtergebleven bij de nationale trend.

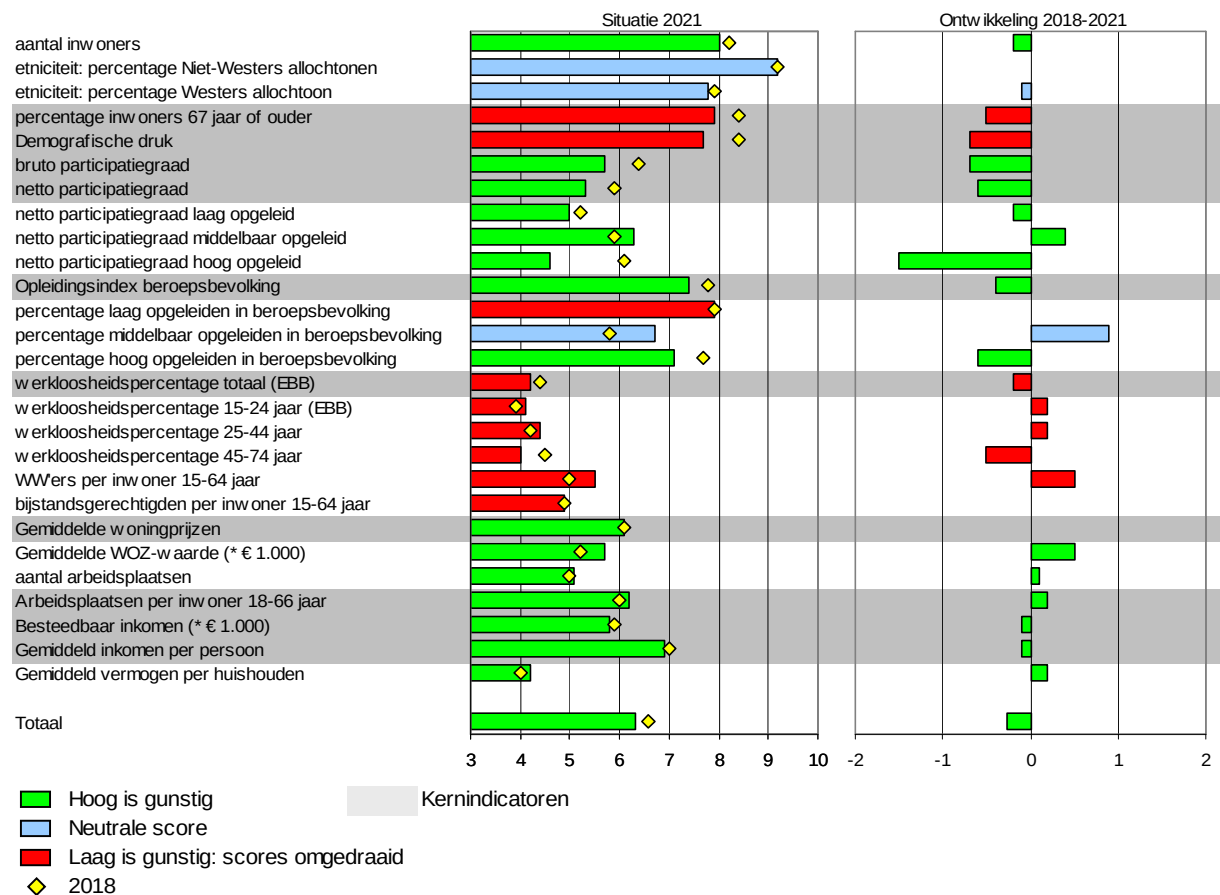
Tabel 1.1 Cijfer en positie per indicator (totaal 339 gemeenten)

Indicator	Cijfer	Positie 2021	Positie 2018	Positie 2005
Aantal inwoners (2005=100)	8.0	69	54	-
Percentage niet-Westers allochtonen in de bevolking	9.2	16	15	16
Percentage Westers allochtonen in de bevolking	7.8	77	71	50
Percentage inwoners 67 jaar of ouder	7.9	72	46	24
Demografische druk	7.7	84	46	27
Bruto participatiegraad	5.7	233	179	18
Netto participatiegraad (totaal)	5.3	255	217	31
Netto participatiegraad laag opgeleiden	5.0	273	260	53
Netto participatiegraad middelbaar opgeleiden	6.3	190	216	149
Netto participatiegraad hoog opgeleiden	4.6	293	205	42
Opleidingsindex beroepsbevolking	7.4	104	80	77
Percentage laag opgeleiden in beroepsbevolking	7.9	74	74	94
Percentage middelbaar opgeleiden in beroepsbevolking	6.7	156	221	257
Percentage hoog opgeleiden in beroepsbevolking	7.1	123	86	75
Werkloosheidspercentage totaal	4.2	312	304	248
Werkloosheidspercentage inwoners 15-24 jaar	4.1	317	323	263
Werkloosheidspercentage inwoners 25-44 jaar	4.4	302	312	263
Werkloosheidspercentage inwoners 45-74 jaar	4.0	320	298	140
Percentage inwoners 18-66 jaar met WW-uitkering	5.5	242	274	218 (2007)
Percentage inwoners 18-66 jaar met bijstandsuitkering	4.9	277	279	281 (2011)
Gemiddelde verkoopprijs woningen (in €)	6.1	206	200	244
Gemiddelde WOZ-waarde (* € 1.000)	5.7	234	259	273 (2011)
Aantal arbeidsplaatsen (2005=100)	5.1	268	273	-
Arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners 18-66 jaar	6.2	195	210	154
Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden (* € 1.000)	5.8	227	215	166
Gemiddeld inkomen per persoon	6.9	139	130	85
Gemiddeld vermogen per huishouden	4.2	310	319	318 (2006)
Totaal	6.32	201	164	42

Toelichting: De positie is bepaald ten opzichte van 339 (combinaties van) gemeenten. De posities zijn zodanig bepaald dat een gunstige score resulteert in een hoge positie op de ranglijst, bijvoorbeeld een lage vergrijzingsgraad of een lage werkloosheid. Indicatoren waarvoor dit is gebeurd (het teken is 'omgedraaid') zijn met rode letters weergegeven. Indicatoren waarvoor een score niet als 'gunstig' of 'ongunstig' kan worden beoordeeld zijn blauw gemarkeerd. Bij de aandelen naar opleidingsniveau zijn daarbij de kansen op werk bepalend. Voor de twee indicatoren die als index ten opzichte van 2005 zijn berekend ('aantal inwoners' en 'aantal arbeidsplaatsen') zijn voor 2005 geen 'posities' bepaald. Geel gemarkeerd zijn de tien kernindicatoren waaruit de totaalscore is bepaald (zie figuur 1.1 en 1.2).

Uit tabel 1.1 wordt duidelijk hoe Zoetermeer per indicator scoort in 2021 en hoe die score zich heeft ontwikkeld op lange termijn (sinds 2005) en op korte termijn (sinds 2018). Wat betreft de totaalscore nam Zoetermeer in 2005 nog positie 42 in, daalde naar plaats 164 in 2018 en de afgelopen drie jaar verder naar plaats 201 in 2021. Voor de groeikernenbenchmark waren de gemiddelde posities in 2005, 2018 en 2021 respectievelijk 133, 200 en 214 en voor de economische benchmark 229, 243 en 236. Zoetermeer scoort momenteel dus nog (iets) beter dan de beide benchmarks, maar de 'voorsprong' neemt wel gestaag af.

Figuur 1.3 Ontwikkeling Monitor Sociaal-Economische Prestaties, Zoetermeer, 2018-2020

Toelichting: De indicatoren zijn in het algemeen zodanig bepaald dat een hoog rapportcijfer als 'gunstig' kan worden beschouwd. Zo krijgt de gemeente met het laagste percentage bijstandsgerechtigden bijvoorbeeld het hoogste rapportcijfer. Daarop bestaan drie uitzonderingen: bij de blauw gekleurde staafjes kan geen kwalificatie in de zin van 'gunstig' of 'ongunstig' aan de rapportcijfers worden toegekend. De grijs gemarkeerde indicatoren zijn de tien kernindicatoren. Op basis daarvan is een totaalscore bepaald voor de 'sociaal-economische prestaties' van een gemeente. Daar waar het uiteinde van het staafje (score 2021) rechts ligt van de gele stip (score 2018) is sprake van een verbetering van de score. Het gaat daarbij altijd om relatieve ontwikkelingen, dus vergeleken met andere gemeenten. 'Verbeteringen' in de periode 2018-2021 resulteren in een naar rechts wijzend staafje in het rechter deel van de figuur, een achteruitgang resulteert in een naar links wijzend staafje. Daar waar geen staafje te zien is, zijn de scores voor 2018 en 2021 gelijk.

Omdat de aandacht hier vooral uitgaat naar ontwikkelingen in de periode 2018-2021, zijn deze in figuur 1.3 tevens grafisch weergegeven. Voor acht van de tien kernindicatoren resulteert voor Zoetermeer een ongunstiger score in 2021 dan in 2018, één maal een gelijke score en één maal een gunstiger score. Achteruit gaan de twee demografische kernindicatoren (percentage inwoners van 67 jaar of ouder en demografische druk) en de netto en bruto participatiegraad, alsmede de werkloosheid. Tevens ontwikkelt het gemiddeld opleidingsniveau van de beroepsbevolking zich minder gunstig dan gemiddeld en blijven de twee inkomensindicatoren (materiële welvaart) achter bij de landelijke trend. Neutraal scoort de ontwikkeling van de woningprijzen. Bovengemiddeld presteert Zoetermeer slechts op de ontwikkeling van de werkgelegenheidsfunctie (arbeidsplaatsen per duizend inwoners van 18-66 jaar). Per saldo neemt de totaalscore af. De afname is niet groot, maar het gaat over een korte periode van drie jaar. In 2018-2021 waren er in Nederland slechts veertien gemeenten waar de score sterker afnam dan in Zoetermeer. Bij de indicatoren die niet tot de tien kernindicatoren behoren scores de indicatoren die samenhangen met

werkloosheid vaak een relatief gunstige *ontwikkeling* (met uitzondering van de leeftijdsklasse 45-74 jaar). Ook de gemiddelde WOZ-waarde is in Zoetermeer relatief sterk gestegen en het aandeel van middelbaar opgeleiden in de beroepsbevolking heeft zich opvallend sterk ontwikkeld. Benedengemiddelde ontwikkelingen zijn er voor de bevolkingsgroei, het percentage hoog opgeleiden in de beroepsbevolking en, in sterke mate, de netto participatiegraad onder hoog opgeleiden.

2 De Staat van Zoetermeer 2022 Gemeentelijke analyse

In *De Staat van Zoetermeer 2022* staat een overzicht van de scores op tien kernindicatoren voor Zoetermeer en gemeenten waarmee Zoetermeer wordt vergeleken. Deels gaat dat om de resultaten van een landsdekkende grote enquête die eens in de drie jaar wordt gehouden door het CBS. De vijf daaraan ontleende 'subjectieve kernindicatoren' konden dit jaar worden geactualiseerd omdat gegevens over 2021 dit jaar beschikbaar zijn gekomen in de WoON-enquête van het CBS. Ook voor een vijftal 'objectief' gemeten kernindicatoren heeft een actualisatie plaatsgevonden. Daar wordt nu eerst op ingegaan. In tabel 2.1 staat het resultaat voor 2021. Hierin zijn tevens de gemiddelden voor de twee benchmarks en de relevante regio weergegeven. Resultaten voor individuele gemeenten staan in 'De Staat van Zoetermeer; situatie 2021 en ontwikkeling 2018-2021'.

Tabel 2.1 *Situatie 2021, vijf objectief gemeten indicatoren*

Aantal waarnemingen	339 Brede Welvaart	339 Woning- prijzen	339 Materiële welvaart	339 Economische prestaties	344 Woon aantrek- kelijkheid
Zoetermeer	304	206	228	102	331
Groeikernenbenchmark	297	207	254	105	303
Economische benchmark	325	258	277	79	318
Relevante regio	240	106	122	114	228

Toelichting: Weergegeven zijn posities (Zoetermeer) of gemiddelde posities (voor de referentiegebieden) in de gemeentelijke ranglijst. In de eerste regel staat het aantal waarnemingen (gemeenten of combinaties van gemeenten) waarvoor de resultaten zijn bepaald. Tussen die aantallen bestaan verschillen. De 344 gemeenten zijn voor vier van de vijf indicatoren samengevoegd tot 339 (combinaties van) gemeenten (bijvoorbeeld de som over de vier Friese Waddeneilanden) om tot statistisch voldoende betrouwbare resultaten te komen. Bij de gemiddelden voor de twee benchmarks en de relevante regio gaat het om ongewogen gemiddelden van de scores die worden gerealiseerd door de gemeenten die er deel van uitmaken. Voor die score is dan bepaald welke positie zou worden ingenomen in de ranglijst van 339 gemeenten.

De score voor de 'brede welvaart' is bepaald door Bureau Louter. Deze is gebaseerd op acht thema's en 29 onderliggende indicatoren (die soms weer zijn samengesteld uit meerdere subindicatoren). De positie van Zoetermeer lijkt laag (plaats 304). De gemiddelde positie voor de groeikernenbenchmark is echter maar iets hoger (plaats 297) en voor de economische benchmark zelfs nog lager (plaats 325). Slechts de gemeenten in de relevante regio scoren gemiddeld hoger (plaats 240). Het gaat hier om een ongewogen gemiddelde. Wanneer gewogen zou worden naar het inwonertal, zou de relevante regio van Zoetermeer veel lager scoren, namelijk op positie 296. Dat is vooral het gevolg van de lage brede welvaart voor Den Haag (positie 328). Aan Zoetermeer grenzende gemeenten als Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland scoren wel bovengemiddeld op brede welvaart.

Wat betreft de gemiddelde woningprijzen scoort Zoetermeer iets beneden het gemiddelde. Dat hangt mede samen met het feit dat Zoetermeer gemiddeld relatief kleine woningen heeft. Wat betreft de prijzen per vierkante meter zou Zoetermeer hoger op de ranglijst staan. Ook hier kan de score voor Zoetermeer weer in perspectief worden geplaatst. Dan blijkt dat de gemiddelde woningprijzen in Zoetermeer vrijwel gelijk zijn aan de groeikernenbenchmark, maar hoger dan in de economische benchmark. Van alle elf gemeenten in één van de benchmarkgroepen zijn de gemiddelde woningprijzen in Almere, Nieuwegein, Purmerend en Rijswijk hoger. Wel blijft Zoetermeer achter bij het gemiddelde voor de relevante regio. In alle gemeenten binnen de regio zijn de gemiddelde woningprijzen hoger dan in Zoetermeer.

De materiële welvaart is opgebouwd uit vijf indicatoren die representatief zijn voor het inkomen en vermogen van inwoners van een gemeente. Ook hier geldt weer dat Zoetermeer weliswaar niet hoog op de gemeentelijke ranglijst staat, maar dat de positie op de ranglijst wel hoger is dan het gemiddelde voor de beide benchmarks. Van de gemeenten in de twee benchmarks scoren hier slechts Rijswijk en Purmerend hoger dan Zoetermeer. Overigens zijn de onderlinge verschillen niet groot. Ook hier blijft Zoetermeer wel

weer achter bij het regionaal gemiddelde. Gemeenten als Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp en Zoeterwoude staan nationaal in de gemeentelijke top-50. Zoetermeer blijft daar ver van verwijderd.

Jaarlijks stelt Bureau Louter in opdracht van Elsevier Weekblad een ranglijst op voor de economische prestaties van gemeenten, die is gebaseerd op 26 indicatoren op het gebied van arbeidsplaatsen, startende bedrijven en toegevoegde waarde ('de verdiende euro's'). Zoetermeer neemt daarvoor positie 102 in. Dat ligt in dezelfde orde van grootte als het gemiddelde voor de twee benchmarks en de relevante regio, met voor de economische benchmark de hoogste positie. Tussen gemeenten bestaan grote verschillen. Waar de ene voormalige groeikern in de top-10 staat (Nieuwegein op plaats 6), neemt de andere voormalige groeikern een zeer bescheiden positie in (Nissewaard op plaats 275). Sterke economische prestaties bieden overigens geen garanties voor een hoog (materieel) welvaartsniveau. Met name in veel voormalige groeikernen werken velen buiten hun woongemeente, terwijl anderzijds een groot deel van het personeel van er gevestigde bedrijven en instellingen van buiten de gemeente komt.

Tenslotte stelt Bureau Louter jaarlijks een ranglijst op voor de woonaantrekkelijkheid van gemeenten, ook in dit geval in opdracht van Elsevier Weekblad. Zoetermeer neemt een lage positie in op die ranglijst. Daarbij geldt wel dat er binnen Zoetermeer sprake is van verschillen in woonaantrekkelijkheid tussen delen van de stad. Zoetermeer blijft iets achter bij de groeikernenbenchmark en de economische benchmark (beide ook met lage gemiddelde posities op de ranglijst) en blijft ruim achter bij het gemiddelde voor de relevante regio.

In tabel 2.2 staat de ontwikkeling van vier van de vijf kernindicatoren tussen 2018 en 2021. Weergegeven zijn de posities in de ranglijst in 2018 en 2021 en de verandering in positie tussen die twee peiljaren. De woonaantrekkelijkheid is hier niet opgenomen omdat door wijzigingen in beschikbare statistieken in de tijd geen exact vergelijkbare totaalscores voor 2018 en 2021 kunnen worden bepaald.

Tabel 2.2 Ontwikkeling positie Zoetermeer en referentiegebieden, kernindicatoren, 2018-2020

Objectief gemeten indicatoren	Positie 2018	Positie 2021	Verandering positie 2018-2021
Brede welvaart			
Zoetermeer	312	304	8
Groeikernenbenchmark	298	297	1
Economische benchmark	329	325	4
Relevante regio	236	240	-4
Materiële welvaart			
Zoetermeer	233	228	5
Groeikernenbenchmark	262	254	8
Economische benchmark	288	277	11
Relevante regio	126	122	4
Woningprijzen			
Zoetermeer	200	206	-6
Groeikernenbenchmark	234	207	27
Economische benchmark	284	258	26
Relevante regio	110	106	4
Economische prestaties			
Zoetermeer	123	102	21
Groeikernenbenchmark	122	105	17
Economische benchmark	93	79	14
Relevante regio	114	114	0

Toelichting: Voor alle kernindicatoren zijn scores bepaald voor de 339 (combinaties van) gemeenten. Steeds zijn in de tabel gemiddelden voor de twee benchmarks en de relevante regio toegevoegd. Het gaat om ongewogen gemiddelden van de posities die worden ingenomen.

Voor Zoetermeer kan het volgende worden geconcludeerd:

- Op de ranglijst voor de brede welvaart is Zoetermeer iets gestegen. De twee benchmarks en de relevante regio wijzigden hun gemiddelde positie op de ranglijst nauwelijks.
- Zoetermeer heeft de positie op de ranglijst voor materiële welvaart iets verbeterd. Dat geldt ook voor de beide benchmarks en voor de relevante regio. In het algemeen waren voor de individuele gemeenten de posities op de ranglijst overigens vrij stabiel: een hoogste stijging met 26 plaatsen (Capelle a/d IJssel), een sterkste daling met zes plaatsen (Nieuwegein en Nissewaard; zie de achtergrondrapportage). Het gaat dan ook om een vrij korte periode (drie jaar).
- De woningprijzen hebben zich in Zoetermeer iets minder sterk ontwikkeld dan gemiddeld: Zoetermeer is zes plaatsen gedaald op de ranglijst. De twee benchmarks en in wat mindere mate de relevante regio kenden bovengemiddelde stijgingen. Meer dan veertig plaatsen winst boekten Almere, Lelystad, Rijswijk en Gouda.
- Zoetermeer kende een verbetering van de economische prestaties met 21 plaatsen. Ook de gemeenten in de twee benchmarks stegen gemiddeld op de ranglijst. Met uitzondering van Rijswijk en Gouda geldt dat zelfs voor elke individuele benchmarkgemeente. Van de gemeenten die deel uitmaken van de twee benchmarks en de relevante regio zijn Capelle aan den IJssel, Nissewaard en Schiedam de enige drie die sterker stegen op de ranglijst dan Zoetermeer. Bij Nissewaard was dat overigens vanaf een lage basis.

In tabel 2.3 staan de posities in de ranglijst van 339 (combinaties van) gemeenten voor de vijf subjectieve indicatoren, in tabel 3.24 staat de ontwikkeling in de periode 2018-2021. Zoetermeer is daarbij weer vergeleken met de twee benchmarks en met de relevante regio.

Tabel 2.3 *Situatie 2021, vijf subjectief gemeten indicatoren*

Aantal waarnemingen	339 Tevredenheid met het leven	339 Tevredenheid met de woning	339 Sociale cohesie	339 Gehechtheid	339 Tevredenheid met woon omgeving
Zoetermeer	286	283	304	296	287
Groeikernenbenchmark	266	270	281	309	295
Economische benchmark	283	317	195	250	328
Relevante regio	183	293	244	207	246

Opvallend is dat de posities van Zoetermeer op de ranglijst voor alle vijf subjectieve indicatoren in dezelfde orde van grootte liggen (positie 283-304). De posities op de ranglijst liggen voor alle vijf indicatoren binnen dezelfde orde van grootte als voor de groeikernenbenchmark. Op de aspecten 'gehechtheid aan de woonplaats' en 'tevredenheid met de woonomgeving' scoort Zoetermeer wat gunstiger, op de overige drie aspecten wat ongunstiger.

Bij de vergelijking met de economische benchmark valt vooral het wat grotere verschil in score op de sociale cohesie op (ten faveure van de economische benchmark). Voor de overige subjectieve indicatoren zijn de verschillen minder groot: Zoetermeer scoort wat gunstiger op 'tevredenheid met de woning' en 'tevredenheid met de woonomgeving', wat ongunstiger op 'gehechtheid' en vrijwel gelijk op 'tevredenheid met het leven'. In het algemeen vallen de relatief lage posities op de ranglijsten op voor zowel Zoetermeer als voor de twee benchmarks.

Vergeleken met de gemeenten in de relevante regio scoort Zoetermeer veelal lager tot ruim lager. De uitzondering is hier tevredenheid met de woning. Bedacht moet hier wel worden dat het om ongewogen gemiddelde scores gaat. Evenals bij de objectieve indicatoren geldt dat bij een naar aantal inwoners gewogen score Den Haag de scores in de relevante regio ongunstig zou beïnvloeden.

Tabel 2.4 Ontwikkeling positie Zoetermeer en referentiegebieden, kernindicatoren, 2018-2021

Subjectief gemeten indicatoren	Positie 2018	Positie 2021	Verandering positie 2018-2021
Tevredenheid met het leven			
Zoetermeer	243	286	-43
Groeikernenbenchmark	267	266	1
Economische benchmark	275	283	-8
Relevante regio	204	183	21
Tevredenheid met de woning			
Zoetermeer	246	283	-37
Groeikernenbenchmark	252	270	-18
Economische benchmark	303	317	-14
Relevante regio	273	293	-20
Sociale cohesie			
Zoetermeer	274	304	-30
Groeikernenbenchmark	269	281	-12
Economische benchmark	275	195	80
Relevante regio	233	244	-11
Gehechtheid			
Zoetermeer	287	296	-9
Groeikernenbenchmark	307	309	-2
Economische benchmark	265	250	15
Relevante regio	214	207	7
Tevredenheid met woonomgeving			
Zoetermeer	300	287	13
Groeikernenbenchmark	317	295	22
Economische benchmark	322	328	-6
Relevante regio	245	246	-1

Toelichting: Alle resultaten zijn omgerekend naar de 339 (combinaties van) gemeenten. Steeds zijn in de tabel gemiddelden voor de twee benchmarks en de relevante regio toegevoegd. Het gaat om ongewogen gemiddelden van de posities die worden ingenomen.

In tabel 2.4 staat de verandering in positie op de ranglijst tussen 2018 en 2021. Voor gehechtheid (lichte daling) en tevredenheid met de woonomgeving (lichte stijging) is het verschil voor Zoetermeer niet groot. Voor de drie subjectieve indicatoren tevredenheid met leven, tevredenheid met woning en sociale cohesie echter valt Zoetermeer (verder) terug. Voor de groeikernenbenchmark is de gemiddelde verandering in positie veelal niet groot, met wel (evenals voor Zoetermeer) een lichte verbetering voor tevredenheid met woonomgeving. Wat opvalt is dat de ontwikkeling in Zoetermeer voor alle vijf subjectieve indicatoren wat ongunstiger is geweest dan in de groeikernenbenchmark.

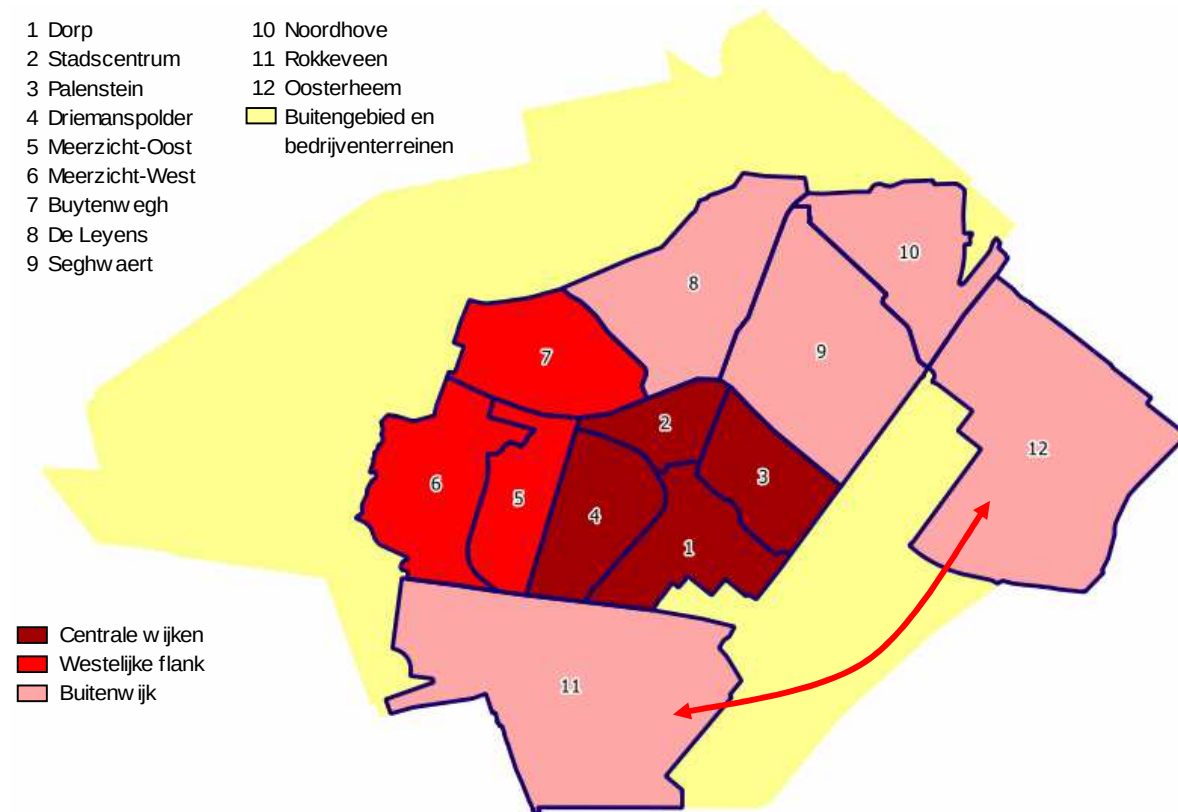
Ook voor de economische benchmark is veelal geen sprake van grote wijzigingen in de positie op de ranglijst. Daarop bestaat één uitzondering, namelijk de duidelijke verbetering op sociale cohesie voor de economische benchmark. Ook ten opzichte van de economische benchmark zijn de ontwikkelingen in de periode 2018-2021 in Zoetermeer veelal ongunstiger, met als uitzondering de tevredenheid met de woonomgeving (wat gunstiger ontwikkeling in Zoetermeer).

In de relevante regio wijzigingen de posities in de ranglijst veelal niet veel. Ook hier weer met uitzondering van tevredenheid met de woonomgeving blijven de ontwikkelingen in Zoetermeer wat achter bij de gemiddelde ontwikkelingen in de relevante regio.

3 De Staat van Zoetermeer 2022 Wijkanalyse

Naast de Staat van Zoetermeer op gemeentelijk niveau wenst de gemeente ook inzicht in de 'staat van de wijken'. Voor een breed spectrum aan indicatoren zijn daarom scores bepaald voor de wijken in Zoetermeer, veelal in vergelijking tot andere wijken in Nederland. Binnen Zoetermeer zijn sommige wijken nog onderverdeeld naar hun onderliggende buurten. Totaal zijn er zeven wijken in Zoetermeer met minstens 500 inwoners, maar hier wordt uitgegaan van twaalf gebieden: enerzijds hele wijken, maar anderzijds buurten. Gemakshalve zullen deze twaalf gebieden verder worden aangeduid als 'wijken'. In figuur 3.1 staat de gebiedsindeling. Geel weergegeven zijn buitengebieden en bedrijventerreinen. Daar woont slechts een klein deel van de bevolking van Zoetermeer (0.7%).

Figuur 3.1 Indeling in twaalf 'wijken' in Zoetermeer

Er is gewerkt met zo recent mogelijke gegevens. Voor de gegevens over de gezondheid van de inwoners betreft dat bijvoorbeeld het jaar 2020.

De 'prestaties' van de wijken in Zoetermeer zijn in perspectief geplaatst door te vergelijken met andere wijken met minstens 500 inwoners in Nederland.

Bij de bespreking van de resultaten wordt soms gebruik gemaakt van een globale driedeling van Zoetermeer, namelijk in de 'centrale wijken' (Dorp, Stadscentrum, Palenstein en Driemanspolder), de 'westelijke flank' (Meerzicht-Oost, Meerzicht-West en Buytenwegh) en de 'buitenwijken' (De Leyens, Seghwaert, Noordhove, Rokkeveen en Oosterheem). Bij de buitenwijken geldt daarbij nog dat Noordhove en vooral Rokkeveen en Oosterheem van een wat recenter datum zijn dan de meer centraal gelegen wijken Seghwaert en De Leyens. De wijken in de westelijke flank liggen weliswaar niet centraal binnen

Zoetermeer, maar zijn wel wat 'ouder' dan de buitenwijken en kennen ook minder hoge sociaal-economische prestaties.

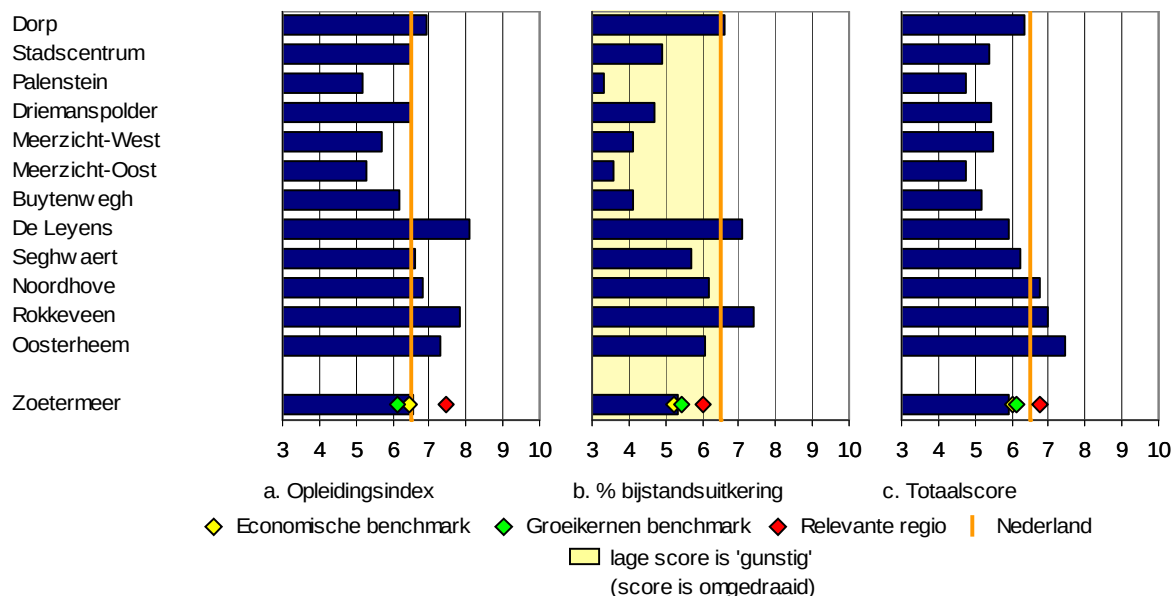
Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- Indicatoren uit de Monitor Sociaal-Economische Prestaties, voor zover die (voor een recent tijdstip) beschikbaar zijn voor wijken. Dat is voor 16 van de 27 indicatoren het geval.
- Indicatoren uit het Profiel Brede Welvaart die (voor een recent tijdstip) beschikbaar zijn voor wijken. Dat blijkt zo te zijn voor de 'baankansen', voor de 'materiële welvaart' (gebaseerd op iets andere indicatoren dan voor de gemeentelijke scores) en voor 'gezondheid'. Voor andere thema's binnen brede welvaart zijn slechts incidenteel gegevens beschikbaar. Dit zou dus geen breed en representatief beeld geven voor het thema. De detaillering van de Monitor Brede Welvaart op gemeentelijk niveau is voor wijken dus slechts gedeeltelijk mogelijk.
- De resultaten uit het panelonderzoek, waarin het (subjectieve) oordeel is gevraagd naar een aantal kenmerken van Zoetermeer.
- Het voorzieningenniveau. Vorig jaar is de woonaantrekkelijkheid tussen buurten in Zoetermeer vergeleken. Dit jaar is specifieke aandacht besteed aan verschillen in voorzieningenniveau tussen de twaalf wijken.

Monitor Sociaal-Economische Prestaties

In figuur 3.2c staat de op zestien indicatoren gebaseerde totaalscore voor de Monitor Sociaal-Economische Prestaties op wijkniveau (zie 'De Staat van Zoetermeer 2022' voor details). Tevens zijn daarbij (als voorbeeld) de resultaten voor twee van de onderliggende indicatoren weergegeven, namelijk een indicator voor het gemiddeld opleidingsniveau per wijk en het percentage bijstandsgerechtigden (een laag percentage is gunstig en resulteert dus in een hoog rapportcijfer).

Figuur 3.2 Monitor Sociaal-Economische Prestaties op wijkniveau

Voor de totaalscore (zie figuur 3.2c) blijft Zoetermeer iets achter bij de beide benchmarks, die vrijwel exact gelijk scoren (de groene stip ligt 'op' de gele stip). Voor de relevante regio resulteert een gemiddelde (ongewogen) score over de wijken die boven het nationaal gemiddelde ligt. Van de twaalf wijken in Zoetermeer zijn het de 'jongere' buitenwijken in het oosten en zuiden die het hoogst scoren (Oosterheem, Rokkeveen en Noordhove). Dorp scoort rond het nationaal gemiddelde en Seghwaert (een wat 'oudere' buitenwijk) er iets onder (maar wel boven het gemeentelijk gemiddelde). Bij De Leyens wordt het totaalresultaat negatief beïnvloed door de lage score op demografische indicatoren (zoals bijvoorbeeld de vergrijzingsgraad). Wijken als Palenstein, Meerzicht-Oost en Buytenwegh leveren de laagste score op de sociaal-economische prestaties in Zoetermeer.

De 'opleidingsindex' is berekend op basis van de aandelen laag, middelbaar en hoog opgeleiden in de beroepsbevolking (zie figuur 3.2a). Het gemiddelde voor de Zoetermeerse wijken ligt daarvoor iets boven het nationaal gemiddelde en het gemiddelde voor de economische benchmark en wat ruimer boven het gemiddelde van de groeikernenbenchmark, maar blijft wel achter bij het regionaal gemiddelde. De Leyens is de wijk met het hoogste gemiddelde opleidingsniveau in Zoetermeer, gevolgd door Rokkeveen en Oosterheem. Het laagst scoren Meerzicht-Oost, Palenstein en Meerzicht-West. De buitenwijken scoren hier gunstiger dan de westelijke flank, in de centrale wijken is het beeld wisselend.

Voor het percentage bijstandsgerechtigden blijft de gemiddelde Zoetermeerse wijk achter bij de gemiddelde Nederlandse wijk: het percentage inwoners met een bijstandsuitkering is dus relatief hoog in Zoetermeer. Overigens blijven ook de prestaties van de drie referentiegebieden achter bij het nationaal gemiddelde, maar met uitzondering van de economische benchmark in mindere mate dan voor Zoetermeer. Gunstiger scores dan nationaal gemiddeld zijn er wat betreft het percentage bijstandsgerechtigden voor Dorp, maar vooral Rokkeveen en De Leyens. In het algemeen (inclusief het WW-percentage en de netto participatiegraad - het deel van de inwoners van 15-74 jaar dat werkt) scoren op arbeidsmarktindicatoren met name Dorp en Rokkeveen en in wat mindere mate Oosterheem gunstig. Zeer ongunstig op de arbeidsmarktindicatoren scoort Palenstein en in wat mindere mate, Meerzicht-Oost, Meerzicht-West en Buytenwegh.

Profiel Brede Welvaart

De 'brede welvaart' zoals die op gemeentelijk niveau is bepaald door Bureau Louter kan slechts gedeeltelijk worden gereproduceerd op het niveau van wijken, namelijk voor materiële welvaart, baankansen en gezondheid (zie figuur 3.3). Daarbij passen de volgende opmerkingen:

- Voor 'materiële welvaart' zijn op wijkniveau enigszins andere indicatoren gebruikt dan op gemeentelijk niveau. De score is opgebouwd uit de gemiddelde WOZ-waarde (een gewicht van 20%), het gemiddeld vermogen per huishouden (ook een gewicht van 20%) en zes inkomensbegrippen, voor zowel huishoudens als personen (een gewicht van 10%).
- Voor de 'baankansen' is een samengestelde indicator gemaakt voor drie indicatoren die ook al onderdeel vormen van de Monitor Sociaal-Economische Prestaties, namelijk het percentage WW'ers, het percentage bijstandsgerechtigden en de netto participatiegraad.
- Voor 'gezondheid' is gebruik gemaakt van zes indicatoren uit een grootscheepse enquête in opdracht van het RIVM en de GGD's (met in totaal in Nederland een half miljoen respondenten). Dit betreft het percentage personen zonder overgewicht, het percentage personen met voldoende beweging, het percentage niet-rokers in de bevolking, het percentage sporters, het percentage van de bevolking met een goede ervaren gezondheid en het percentage van de inwoners dat niet lijdt aan een langdurige ziekte. Het meest recente waarnemingsjaar is hier 2020; het meest recente waarnemingsjaar daarvoor 2016.

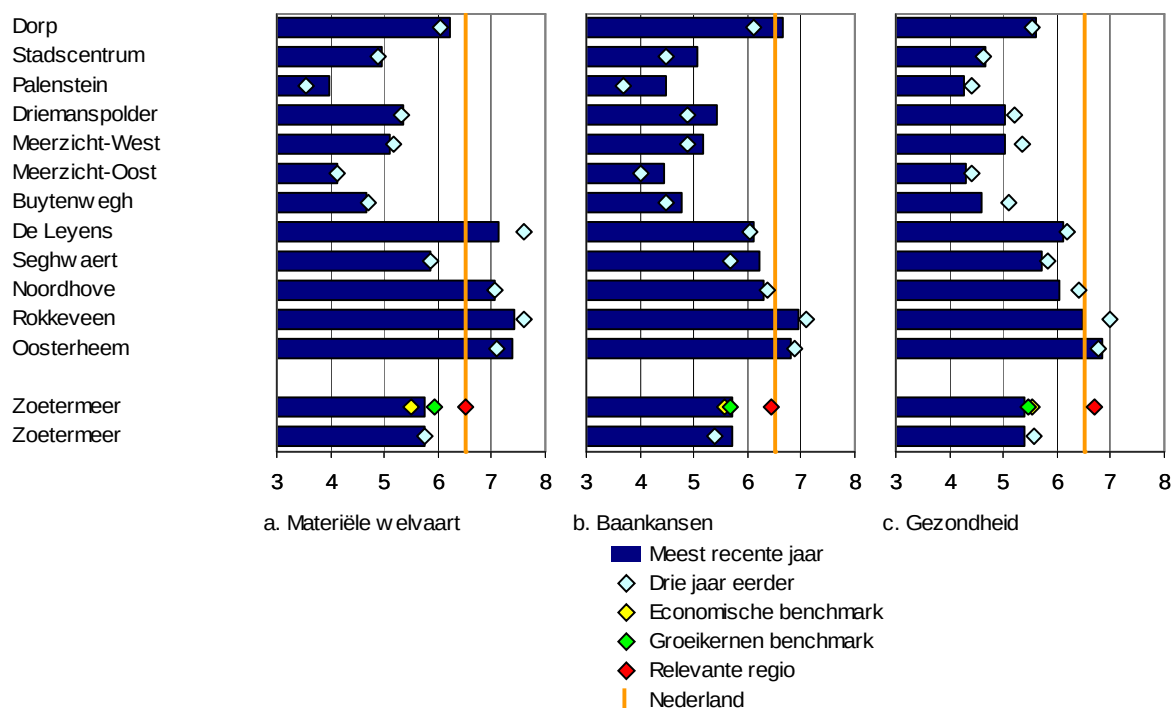
De gemiddelde Zoetermeerse wijk scoort lager dan de gemiddelde Nederlandse wijk op materiële welvaart (zie figuur 3.3a). Dat geldt overigens ook voor de twee benchmarks. De relevante regio scoort rond het nationaal gemiddelde. Ruim bovengemiddeld presteren de buitenwijken Rokkeveen, De Leyens, Oosterheem en Noordhove (maar Seghwaert niet). Laag tot zeer laag scoren Palenstein en Meerzicht-Oost.

Op baankansen (figuur 3.3b) presteert de gemiddelde Zoetermeerse wijk lager dan het nationaal gemiddelde en het regionaal gemiddelde, maar iets hoger dan de gemiddelde wijk in de twee benchmarks (zie figuur 3.3b). Rokkeveen, Dorp en Oosterheem zijn de enige wijken die bovengemiddeld scoren op deze arbeidsmarktindicator. Zeer laag scoren ook hier Palenstein en Meerzicht-Oost. Tevens resulteren ruim benedengemiddelde scores voor Buytenwegh en Stadscentrum.

De score voor gezondheid (figuur 3.3c) ligt voor Zoetermeer ruim onder het nationaal gemiddelde. Dat geldt ook voor de twee benchmarks, maar het regionaal gemiddelde scoort hoger (zelfs iets boven het nationaal gemiddelde). Slechts Oosterheem realiseert bovengemiddelde scores. Zeer laag scoren Meerzicht-Oost, Palenstein, Buytenwegh en Stadscentrum.

Oosterheem is de enige wijk die op alle drie thema's van de brede welvaart bovengemiddeld scoort (en Rokkeveen bijna). Ook de wijken De Leyens, Noordhove en Dorp scoren soms boven het nationaal gemiddelde en meestal boven het Zoetermeers gemiddelde. Zeer lage scores op alle drie thema's kennen Palenstein en Meerzicht-Oost. In wat mindere mate geldt dat voor Buytenwegh en Stadscentrum. Meerzicht-West scoort minder ongunstig dan Meerzicht-Oost.

Figuur 3.3 Brede welvaart: materiële welvaart, baankansen en gezondheid

Oordelen van de inwoners van Zoetermeer

In samenwerking met de afdeling Onderzoek & Statistiek is specifiek voor dit onderzoek een korte enquête gehouden onder het burgerpanel van de gemeente Zoetermeer. Daarbij werd gevraagd een oordeel te geven over de tevredenheid met de woning, de tevredenheid met de woonomgeving, de tevredenheid met het eigen leven en de gehechtheid aan de buurt. Tevens werd aan de hand van een vijftal stellingen bepaald in hoeverre sprake is van 'sociale cohesie' in de eigen wijk. Gevraagd werd of men veel contact heeft met de directe buren, veel contact met andere buurtbewoners, of de mensen in de wijk elkaar kennen, of de buurt als 'gezellig' wordt ervaren en of men zich medeverantwoordelijk voelt voor de wijk. De vragen zijn exact gelijk aan vragen uit de WoON-enquête van het CBS en dus daarmee vergelijkbaar. In *Wijkanalyse Zoetermeer* zijn de resultaten beschreven. Deze zijn samengevat in figuur 3.4.

De indicator die het meest representatief is voor de woonaantrekkelijkheid is 'tevredenheid met woonomgeving'. Daarop scoren vooral de buitenwijken hoog (met uitzondering van Seghwaert). Van de centrale wijken scoort Dorp het hoogst. Meerzicht-Oost, Meerzicht-West en Buytenwegh (de westelijke flank) zijn de wijken met de laagste waardering voor de directe woonomgeving. Wanneer voor de vijf typen beoordelingen (a tot en met e) op basis van de rangordes een totaalscore wordt bepaald wordt de top-4 gevormd door achtereenvolgens De Leyens, Dorp, Noordhove en Rokkeveen. Seghwaert en Oosterheem staan wat lager dan de andere jonge buitenwijken (bij Oosterheem vooral door de lage score op 'sociale cohesie'). De laagste drie posities worden dan ingenomen door Meerzicht-Oost, Buytenwegh en Palenstein. Meerzicht-West scoort wat hoger dan de andere twee wijken in de 'westelijke flank'.

Soms bestaan er aanzienlijk verschillen tussen de vijf typen beoordelingen. Oosterheem scoort bijvoorbeeld duidelijk hoger op tevredenheid met de woning dan op sociale cohesie en gehechtheid aan de buurt. En Palenstein scoort hoger op gehechtheid aan de buurt dan op tevredenheid met het leven. In 'jongere wijken' is blijkaar minder sprake van sociale cohesie en gehechtheid aan de wijk. Dat is ook zichtbaar in het Stadscentrum, met relatief veel recent gevestigde inwoners. Daarentegen is de sociale cohesie en de gehechtheid aan de buurt hoog voor Dorp. Opvallend is dat De Leyens overal goed op scoort: twee maal een eerste en drie maal een tweede plaats. Meerzicht-Oost en Buytenwegh scoren juist overal matig tot zeer matig op. In Meerzicht-West geldt dat slechts voor de beoordeling van de woning en de woonomgeving.

Figuur 3.4 Resultaten beoordeling wonen en woonomgeving Zoetermeer

	a. Tevreden met woning	b. Tevreden met woonomgeving	c. Tevreden met leven	d. Gehechtheid aan buurt	e. Sociale cohesie in buurt	e1. Veel contact met directe buren	e2. Contact met andere buurtbewoners	e3. Mensen kennen elkaar	e4. Gezellige buurt	e5. Mede verantwoordelijk voor leefbaarheid
Dorp	5	4	2	2	1	2	1	1	1	1
Stadscentrum	6	8	4	11	11	5	9	12	10	9
Palenstein	9	7	12	8	3	3	3	2	3	10
Driemanspolder	7	6	11	5	8	11	8	9	7	5
Meerzicht-Oost	12	12	10	10	10	12	10	11	4	7
Meerzicht-West	11	10	8	6	6	7	7	4	6	11
Buytenwegh	10	11	9	12	9	8	11	8	12	12
De Leyens	2	2	1	1	2	1	2	3	2	4
Seghwaert	8	9	7	7	7	9	6	7	9	6
Noordhove	3	1	3	4	4	4	5	6	5	2
Rokkeveen	4	3	5	3	5	6	4	5	8	3
Oosterheem	1	5	6	9	12	10	12	10	11	8

Toelichting: Per vraag uit de enquête zijn de wijken gerangschikt. De posities 1-3 zijn donkergroen gemarkeerd, de posities 4-6 lichtgroen, de posities 7-9 lichtrood en de posities 10-12 donkerrood. De score voor e. Sociale cohesie buurt is gebaseerd op een vijftal stellingen (de mate waarin men het hier mee eens is of niet); zie e1 tot en met e5 in het rechter deel van de figuur.

Er werd al geconstateerd dat Dorp, De Leyens en Palenstein de wijken zijn met de hoogste sociale cohesie, terwijl Oosterheem, Stadscentrum en Meerzicht-Oost onderaan deze ranglijst staan. Soms is overigens binnen een wijk sprake van aanzienlijke verschillen in beoordeling tussen indicatoren. Dat geldt met name voor Palenstein, waar men weliswaar veel contacten heeft met burens en andere buurtbewoners, maar zich relatief weinig medeverantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid in de wijk. Op de mate waarin men zich medeverantwoordelijk acht voor de leefbaarheid in de wijk blijken de buitenwijken gemiddeld hoger te scoren dan de centrale wijken en de Westelijke flank, overigens met uitzondering van Oosterheem.

Voorzieningenniveau

Voor de twaalf wijken in Zoetermeer is het voor hun inwoners geldende voorzieningenniveau bepaald en vergeleken met het gemiddelde voor alle wijken met minstens 3.000 inwoners in Nederland, in de groeikernen benchmark, in de economische benchmark en in de relevante regio. Totaal zijn scores voor 26 typen voorzieningen, twaalf categorieën, vier hoofdcategorieën en een totaalscore berekend. Voor de omvang van het aanbod is het aantal banen bepalend. Voor elk type voorzieningen geldt een specifieke 'afstandsgevoeligheid' (gebaseerd op een enquête met 6.500 respondenten). Voor voorzieningen als een basisschool en een huisarts is men minder bereid om grote afstanden af te leggen dan voor voorzieningen als hoger onderwijs en een ziekenhuis. Soms is vooral het aanbod in de wijk zelf relevant (bij een hoge afstandsgevoeligheid, soms het aanbod op gemeentelijk niveau en soms wegen ook de voorzieningen in omliggende gemeenten mee (bij een lage afstandsgevoeligheid)). In *De Staat van Zoetermeer 2022 Wijkanalyse* staan resultaten op het niveau van hoofdcategorieën en categorieën. Alle scores zijn omgerekend per inwoner. Hier wordt slechts ingegaan op de hoofdcategorieën en de totaalscore.

In figuur 3.5 staan de scores (in de vorm van rapportcijfers) per wijk in Zoetermeer voor de vier hoofdcategorieën en de totaalscore. Tevens is de positie bepaald van de wijken binnen de in totaal 1.650 wijken met minstens 3.000 inwoners in Nederland waarvoor scores zijn berekend. Met verticale lijnen zijn de gemiddelde scores per geselecteerde wijk weergegeven voor Zoetermeer, de groeikernen benchmark, de economische benchmark, de relevante regio en Nederland (altijd een 6.5). Omdat die scores soms dicht bij elkaar liggen en dus moeilijk zijn te onderscheiden, zijn zij ook te vinden in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Voorzieningen naar vier hoofdcategorieën en totaal per gebied

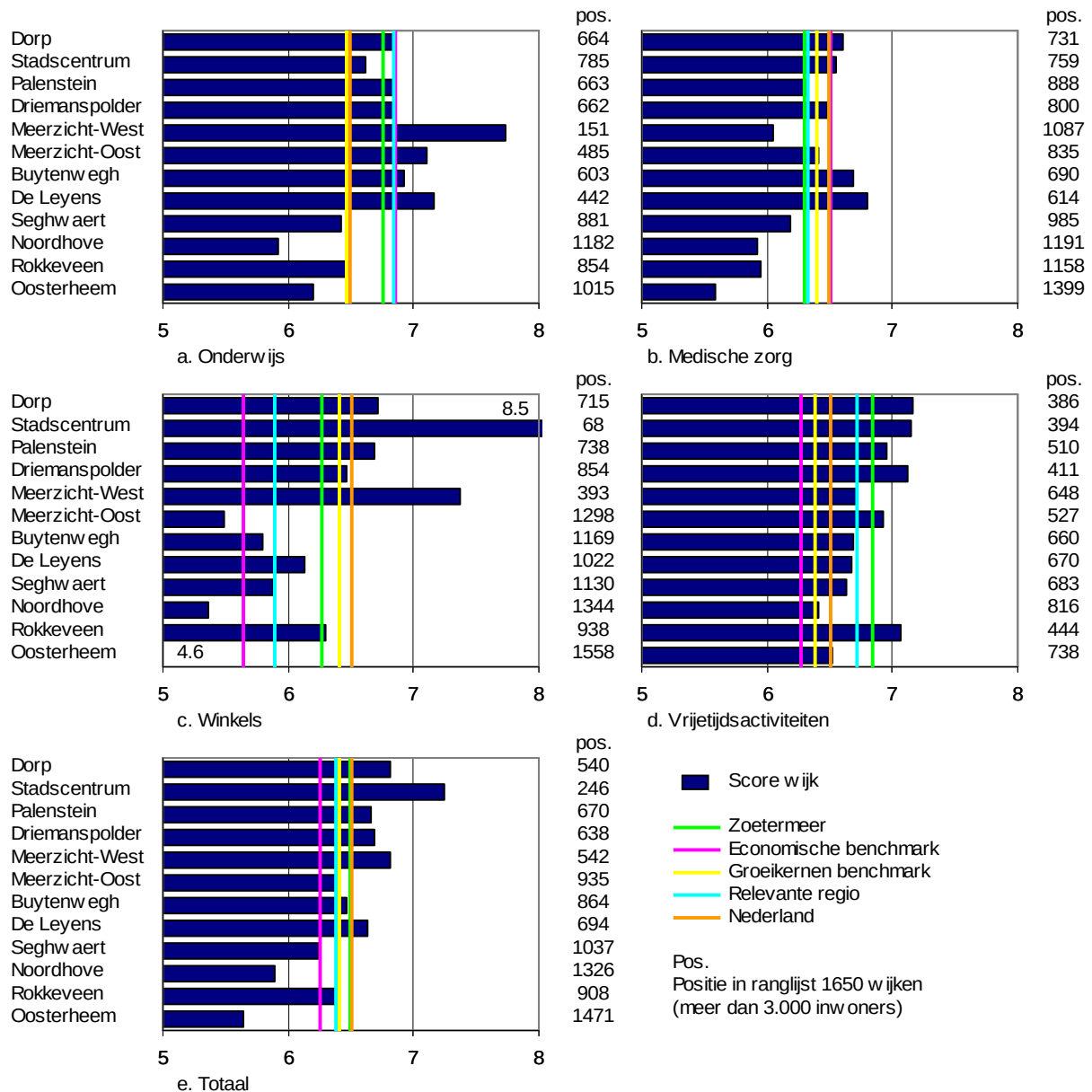
	Zoetermeer	Economische benchmark	Groeikernen benchmark	Relevante regio	Nederland
Onderwijs	6.76	6.86	6.47	6.84	6.50
Medische zorg	6.29	6.51	6.40	6.33	6.50
Winkels	6.27	5.64	6.41	5.90	6.50
Vrijtijdsactiviteiten	6.84	6.27	6.38	6.72	6.50
Totaalscore	6.49	6.25	6.41	6.38	6.50

Toelichting: Weergegeven zijn de gemiddelde ongewogen scores voor 1.650 wijken met minstens 3.000 inwoners per gebied.

Voor de vier hoofdcategorieën resulteert een iets bovengemiddeld voorzieningenniveau voor onderwijs en vrijetijdsbestedingen (mede dankzij het aanbod van voorzieningen in omliggende steden) en een iets benedengemiddeld voorzieningenniveau voor winkels en medische zorg. Alles bij elkaar scoren de wijken in Zoetermeer voor het totale voorzieningenniveau (de 'totaalscore') ongeveer gelijk aan het gemiddelde voor alle wijken in Nederland met minstens 3.000 inwoners. Daarmee presteert Zoetermeer wel iets beter dan het gemiddelde voor de economische benchmark, de groeikernen benchmark en de relevante regio. Wat betreft medische zorg blijft Zoetermeer achter bij beide benchmarks en de relevante regio, maar wat betreft vrijetijdsactiviteiten resulteert steeds een wat hogere score. Wat betreft onderwijs laat Zoetermeer

slechts de groeikernen benchmark achter zich, terwijl dat juist het enige van de drie vergelijkingsgebieden is met een hogere score dan Zoetermeer wat betreft het winkelaanbod.

Figuur 3.5 Vier hoofdcategorieën en totaal voorzieningen op wijkniveau, 2021

Figuur 3.5 maakt duidelijk dat er binnen Zoetermeer verschillen zijn in het voorzieningenniveau tussen de inwoners van de twaalf wijken en dat die verschillen niet gelijk zijn voor de vier hoofdcategorieën. De binnen Zoetermeer meest decentraal gelegen wijken (Noordhove, Oosterheem en Rokkeveen) scoren het laagst voor onderwijs, Meerzicht (vooral Meerzicht-West) en De Leyens het hoogst. Mede door de nabijheid van het ziekenhuis scoort De Leyens het hoogst op medische zorg. Ook hier blijven de drie meest decentraal gelegen wijken wat achter bij het Zoetermeers gemiddelde. Het aanbod van winkels binnen aanvaardbare afstand is voor de inwoners van Stadscentrum het hoogst, op ruime afstand gevolgd door Meerzicht-West. Ook Dorp en Palenstein realiseren nog een bovengemiddelde score. Meerzicht-

Oost, Noordhove en, vooral, Oosterheem blijven daar duidelijk bij achter. Inwoners van de binnen Zoetermeer centraal gelegen wijken Dorp, Stadscentrum en Driemanspolder kennen het hoogste voorzieningenniveau voor vrijetijdsactiviteiten, aangevuld met Rokkeveen (vooral dankzij de sportfaciliteiten). Noordhove en Oosterheem zijn de hekkensluiters, maar scoren toch nog bijna volgens het nationaal wijkgemiddelde. Wanneer een totaalscore wordt bepaald voor het voorzieningenniveau (zie figuur 5.2e), blijken de inwoners van Stadscentrum het hoogste voorzieningenniveau te kennen, gevolgd door de drie andere centrale wijken (Dorp, Palenstein en Driemanspolder), aangevuld met Meerzicht-West. Ook de score voor De Leyens ligt nog boven het nationaal gemiddelde voor de 1.650 wijken met meer dan 3.000 inwoners. Oosterheem kent de laagste score, gevolgd door Noordhove.

In de periode 2018-2021 (toen COVID-19 maatregelen een belangrijk effect hebben gehad, vooral binnen de vrijetijdsactiviteiten) heeft het voorzieningenniveau in Zoetermeer zich iets gunstiger ontwikkeld (of voor sommige typen voorzieningen: zich beter gehandhaafd) dan het gemiddelde voor alle wijken met meer dan 3.000 inwoners in Nederland. Dat geldt in meerdere of mindere mate voor alle vier hoofdcategorieën.

In figuur 3.6 staan de ontwikkelingen per wijk voor de vier hoofdcategorieën en voor de totaalscore.

Op het niveau van hoofdcategorieën is het voorzieningenniveau (opnieuw vergeleken met het nationaal wijkgemiddelde) wat betreft onderwijs vrijwel gelijk gebleven voor Dorp, Palenstein en Oosterheem en verbeterd voor de andere wijken (het meest voor De Leyens). Het voorzieningenniveau in medische zorg heeft zich in sommige wijken bovengemiddeld en in andere wijken benedengemiddeld ontwikkeld. De verschillen tussen 2018 en 2021 zijn veelal klein, met de grootste verbeteringen voor Dorp en Noordhove. Het binnen een aanvaardbare afstand bereikbare winkelaanbod heeft zich voor de inwoners van alle wijken gunstiger ontwikkeld dan het nationaal gemiddelde. Het minst geldt dat voor de 'buitenwijken' Oosterheem, Rokkeveen en De Leyens. In wijken als Meerzicht-Oost en Meerzicht-West, Buytenwegh en, in wat mindere mate, Dorp, Driemanspolder en Stadscentrum is sprake geweest van een verbetering in de periode 2018-2021. Ook het binnen aanvaardbare afstand bereikbare aanbod van vrijetijdsactiviteiten voor haar inwoners heeft zich in alle wijken in Zoetermeer relatief gunstig ontwikkeld (dat wil zeggen: beter staande kunnen houden) dan gemiddeld in de Nederlandse wijken met minstens 3.000 inwoners.

Tenslotte is een totaalscore bepaald. Dat gaat om een verzameling van voorzieningentypen met onderlinge sterk verschillende afstandsgevoeligheden. Soms is vooral het wijkniveau van belang, soms het gemeentelijk niveau (waarbij dan voor een aantal typen voorzieningen vooral de bereikbaarheid van het centrum van belang is) en soms zelfs de ligging ten opzichte van steden als Den Haag, Rotterdam, Leiden en Delft (voor activiteiten als hoger onderwijs en cultuur). Voor de inwoners van alle twaalf wijken heeft het totale voorzieningenniveau zich relatief gunstig ontwikkeld tussen 2018 en 2021. Het minst geldt dat voor De Leyens, Rokkeveen en Oosterheem, het meest voor vier centraal gelegen wijken (Stadscentrum, Dorp, Palenstein en Driemanspolder), alsmede Meerzicht (Oost en West).

Figuur 3.6 Vier hoofdcategorieën en totaal voorzieningen op wijkniveau, 2018-2021

